

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. VI. Ex natura rei potest Sacerdos ab uno, vel à diversis tot parva stipendia accipere, quæ justæ eleëmosynæ æquivalent, & unum tantum pro omnibus illis Missæ Sacrificium offerre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

casu, quo plura integra stipendia accipiuntur pro eadem Missa.

Sit ergo resolutio finalis, supposita legitima taxatione stipendii, jus naturæ prohibet plura stipendia integra pro eadem Missa accipere propria auctoritate.

Si autem adhuc dubitas, an Sacerdos, cui ab uno datum stipendium minus, quam sit legitime taxatum, possit tantum accipere ab alio, quantum sufficit ad justam unius Missæ elemosynam, & deinde unicam Missam utrique satisfacere? Respondeo:

CONCLUSIO VI.

Ex natura rei potest Sacerdos ab uno, vel à diversis tot parva stipendia accipere, quæ justæ elemosynæ aequivalent, & unum tantum pro omnibus illis Missæ Sacrificium offerre.

Est communis, & ratio patet, quia non est fraudandus Sacerdos sua justâ mercede. Vel sic, quia per oblationem stipendii minoris justo, fit injuria Sacerdoti: ergo potest se indemnem servare. Suppono quippe Sacerdotem accipiendo illud exiguum, jure suo nequaquam cessisse.

Quod si expressè suo jure cessit, atque expressè acceptavit, & promisit ob illam tenuem stipem totam Missam applicare, consentientique tunc non posse ab alio quidpiam accipere, quia tunc suo pacto seu promissione, cui semper standum est, se ad totam obligavit, jure suo cedendo.

Sicut tametsi vir innocens ob adulterium uxoris jus habeat negandi debitum; equidem si ante adulterium cesserit jure suo, constat, quia obligatur reddere. Ergo similiter licet Sacerdos jus habeat exigendi integrum stipendium pro qualibet Missa, equidem si cesserit jure suo, spontè acceptando dimidium, haud dubium quin obligetur.

Sit ergo Sacerdos dives & promittat homini pauperulo offerenti exiguum stipendium integram Missam: quis adeo desipiat, ut audeat ipsum excusare ab obligatione, saltem ratione suæ promissionis? Quid si enim omnino liberaliter promississet? Indubitanter obligaretur, ad minus ex fidelitate. Hinc Suarius disp. 86. sect. 4. §. Unde consequenter. Si Sacerdos (inquit) omnino voluntariè contentus sit illo stipendio, & promittat se integrè Sacrum oblatum pro tali persona, tunc ad implendum tenebitur magis ratione promissionis simplicis, quàm stipendii.

Interim si probabile foret (quod negat Thomas Tamburinus lib. 3. de Sacrificio c. 1. §. 3. nu. 11.) unicum Sacrificium pro pluribus oblatum tantum prodesse singulis, ac si pro uno tan-

tum offerretur, fortè videretur alicui probabile, unam Missam posse satisfacere duabus obligationibus, vel pluribus, quæ non sunt justitiam. Accipit v. g. ex una parte Sacerdos elemosynam à Petro, ut pro ipso unam Missam offerat; ex alia parte idem Sacerdos ex liberalitate, vel ex charitate, vel alio titulo qui non sit justitiæ, promittit Paulo unam Missam, poterit unicam Missam Petro & Paulo satisfacere. Idem est si pro nullo intercedat titulus justitiæ, id est, ad equati stipendii; sed tum Petro, tum Paulo v. g. debeat Sacerdos ex charitate, vel promissione.

Sicut enim sufficit probabilis adimpletio voti sive promissionis factæ Deo, ita quoque videtur sufficere probabilis adimpletio promissionis factæ homini. Talis autem Sacerdos probabiliter utrique confert integrum fructum Sacrificii, ac si pro singulis particulariter offerret; ergo probabiliter implet suam promissionem.

Ex quo sequitur ad propositum principale; si Sacerdos accepisset exiguum stipendium ab uno cum promissione integri fructus Sacrificii, posse nihilominus ab altero reliquum justum stipendii accipere cum simili promissione, & unicam Missam utrique obligationi satisfacere.

Hæc fortè aliquibus videbuntur plausibilia; sed interrogo ego unum verbum: Num ambigendum per duplex Sacrificium majores agi gratias Deo, quam per unicum? Num honor, qui Deo & Sanctis provenit ex Sacrificio, minor erit ex uno, quam ex pluribus? Quid si ergo plures illi, qui offerunt stipendium inadæquatum, voverint singuli Deo Missam in gratiarum actionem, vel in honorem alicujus Sancti?

Existimo, quod Sacerdos qui liberaliter promittit singulis integrum fructum Missæ, existimo, inquam, haud satisfacturum unicam Missam, etiam in quacumque sententia: nisi dixeris promissionem tantum debere intelligi de fructu impetrationis & satisfactionis, utpote ad ad quem solum, offerens adæquatum stipendium, habeat jus. Verum quo fundamento facis illam distinctionem? Numquid Episcopi taxantes stipendium, illius aliquando meminerunt? Non recorder.

Igitur Sacerdos qui spontè cessit jure suo, acceptando à pluribus exigua stipendia, pro singulis in particulari offerat Sacrificium, ac si à singulis integrum stipendium accepisset. Qui verò coactè acceptavit, nonne eandem habet obligationem? Negat Suarius supra probans à simili: Sicuti, inquit, famulus aut operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnum suum, ut potuerit, resarcire, etiam si in principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro injusto & inæquali stipendio: & similiter qui ob necessitatem cogitur triticum emere injusto pretio, potest sine injuria, alia vi se indemnem præstare. Hæc ille.

Aliquibus videtur probabile unam Missam posse satisfacere pluribus obligationibus quæ sunt justitiæ.

Probatur à simili.

109. Sententia Auctoris.

110. Sacerdos qui coactè accepit à pluribus exigua stipendia, non tenetur pro singulis offerre integrum Sacrificium.

107. Pluribus parvis stipendiis unicam Missam satisfacit.

107. Pluribus parvis stipendiis unicam Missam satisfacit.

nisi aliter fuisset cum Sacerdote conventum.

108. Tamburinus.

Sicut emp-
tor, qui in-
justo pretio
emittit,
potest se in-
dennem
servare.

111.
An etiam
famulus,
qui suam
cogitur fa-
mulatum
vendere?

Sententia
Tamburini.

Et quidem injustus venditor meritò potest & debet præsumere cum, qui ob necessitatem triticum emit, verè non consentire tali pretio, ad quod extorquendum ipse nullum titulum habet. Quidni igitur talis emptor possit sine injuria, alià viâ se indemnem præstare? Injustum enim patitur damnum.

Quoad famulum autem vel operarium, qui ob paupertatem cogitur minori, quàm sit justum pretium, suum famulatum vendere, putat Tamburinus suprâ nu. 59. ipsum nunc regulariter in tanta multitudine servorum non posse se occultè indemnem servare, damnumque suum contra Dominum refarcire.

Ratio ejus est; quia Dominus damnum patitur causâ hujus famuli, ne alium conducatur, qui minori pretio serviat; si enim sciret Dominus, quòd hic famulus se occultè refarcire vellet, non de illo, sed de alio, in tanta multitudine servorum, sese exhibentium, provideret; quâ igitur justitiâ famulus occultè à Domino surripiat illud, quod Domino alius remitteret, nisi ipsemet famulus suâ fraudulentâ exhibitione impediret? Unde quia famulus hic fuit causa damni emergentis in Domino, obligabitur Dominum indemnem servare, & consequenter ipse famulus, indemnem se contra Dominum servare non poterit.

Dixi autem: Regulariter in tanta multitudine servorum; nam si quando tale damnum non pateretur Dominus, quia scilicet alium servum minori illo pretio famulantem non invenisset, non erit famulus suâ justâ mercede fraudandus. Ratio est; quia licet infideliter egerit, mendaciumque dixerit, se contentum esse minori illo pretio, tamen de facto vendidit suum famulatum, dignum tantâ illâ mercede; & ex alia parte, posito quod Dominus voluit famulatum illum emere, se implicite ad justum pretium obligavit, nec ullum damnum, dum hunc famulum acceptat, patitur, ut supponimus. Hactenus Tamburinus.

ab Auctore
rejeitur.

Qui advertere debuisset, nunc regulariter in tanta multitudine servorum, vix ullum esse, qui, si aliter posset, vellet famulatum suum vendere minori, quàm sit justum pretium: ergo etiam nunc regulariter Dominus nullum justum damnum patitur causâ hujus famuli.

112.
Sententia
Lugonis &
Suarii affir-
mativa,
Lug.

Lugo de Justitia & Jure tom. 1. disp. 16. sect. 4. §. 2. n. 81. existimat cum Suario posse sibi hunc famulum integrè refarcire; quia, inquit, ipse non cogit ullo modo Dominum ad contrahendum, sed ipse liberè contrahit, & eo ipso vult subire obligationem, quæ intrinsicè inest contractui, ut scilicet fiat cum æqualitate pretii justii.

Exemplum
usurarii.

Sicut quando in necessitate petis mutuum promittendo usuram, non decipis injustè mu-

tuantem; nam ipse potest liberè non mutuare: si tamen dat mutuum, eo ipso obligat se ad servandas leges intrinsecas mutui, & ad non accipiendum usuram.

Quare non debes, etiam quoad partem, illi qui vult
usuras dare propter fraudulentam promissionem, quâ induxisti illum ad mutuum; quia
mutuans ad nullam usuræ partem jus acquirere potuit; sed eo ipso quo voluit mutuum dare,
voluit servare æqualitatem naturalem intrinsecam mutuo, de cujus intrinseca ratione est
dare sine lucro. Sic etiam qui in necessitate vendit infra justum pretium, non privatur, etiam
quoad partem, jure suo ad totum pretium; ad hoc enim voluit se implicite obligare emp-
tor, eo ipso quòd liberè voluit emere, quòd
idem in conductione dicendum est, cum sit ex-
dem prorsus ratio. Hucusque Eminentissimus.

Verè, an falsò? Sanè verissimè, non lo-
lùm si spectemus ipsum contractum emptionis, vel conductionis nudè secundum se, sed
etiam ut nunc regulariter; neque enim ex-
centum, fortè nec ex mille unus erit, qui
velit rem suam, vel operam vendere pre-
tium injusto, quando justum potest accipere.

Interim tamen si casus occurreret, in quo
Dominus posset conducere servum pretio mi-
nori justo, ipso servo reliquum liberaliter
condonante, indubiè peccaret contra justitiam, & per consequens teneretur ad restitu-
tionem, qui oblato suo servitio pro eodem
pretio minori, postea sibi refarciret damnum.

Et si queris, ad quam restitutionem tenetur? Respondeo, totius excessus suprâ pretium expressè conventum, cum totus ille excessus sit damnum securum Domino ex tua
injusta actione: siquidem jus habebat Dominus
conducendi famulum, qui liberaliter ipsi
condonaret dimidium justii pretii, quod tu im-
pedivisti mendacio, simulans eandem condi-
tionem.

Idem existimo dicendum in nostra quæstione, de eo, qui cogitur ob paupertatem inæquale stipendium acceptare; si enim offerens illud stipendium, invenisset alium (quod ex conjectura
v. g. ex paucitate, & numerositate Sacerdotum, ac petentium Missas, vel simili colligendum erit) qui minori illo stipendio liberaliter celebraret, non poterit Sacerdos se indemnem servare, applicando offerenti partem tantum Missæ: sin autem non invenisset, utique poterit, quantum est præcisè ex vi juris natura; qui
enim metu coactus aliquid facit, aliàs non facturus, non censetur cedere juri suo, ut patet in
conjugè innocente ex metu cognoscente com-
partem adulteram, qui propterea non perdit jus
dissolvendi thorum, alioquin perditurus, si absque metu fecisset, & similia exempla innume-
ra in omni materia occurrunt.

Dixi autem, Præcisè ex vi juris natura; quia
aliter videtur resolvendum, attentò Decreto
Cardi-
174
Quid dicitur
de rebus
175

Cardinalium, de quo superius fecimus mentionem: nam §. 2. sic lego: *Vbi pro pluribus Missis, etiam eiusdem qualitatis celebrandis, plura stipendia quantumcumque incongrua & exigua, sive ab una, sive à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus &c. Sacra Congregatio sub obestatione divini iudicij mandat ac præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemosyna præscripta fuerint, ita ut aliquam in, ad quos pertinet sua obligationi non satisfaciatur, quin immo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.*

Et deluper eadem Congregatio interrogata, an verba illa (*Præscripta fuerint*) intelligenda sint de præscriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario: Respondit, esse intelligenda de præscriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario: quod si tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missæ celebrari debent, quot præscripserit Ordinarius secundum morem Civitatis vel Provinciae.

115. Nihilominus puto (inquit Tamburinus supra n. 53.) adhuc posse (Sacerdotem accipere plura exigua stipendia pro eadem Missa) nec timendum Decretum, cum nobis contrarium non sit; quia non est credibile voluisse Sacram Congregationem fraudare Sacerdotes iustâ mercede.

Ad quod confirmandum expendit primò illa verba Decreti: *Ad rationem attributa eleemosyna*; nam significat Missas celebrari debere, non sicuti ab offerente absolute præscriptæ sunt, sed sicuti ab eodem juxta rationem & computum datæ eleemosynæ præscriptæ sunt. Cum igitur datæ eleemosyna non sit data nisi limitatè, limitatè debet applicatio Missæ.

Quando ergo Congregatio respondit se loqui de præscriptione facta ab offerente, non verò facta ab Ordinario, solum explicuit personas, quæ facere debeant præscriptionem, non verò ad quam ratam; quia hanc fieri debere ad rationem eleemosynæ datæ, dixerat in Decreto.

Quando item præcipit ut ad stipendia, quantumvis incongrua & exigua, etiam data ab una persona, Missæ præscriptæ celebrentur, præcipit quidem ut celebrentur Missæ ad eleemosynam præscriptam, sed juxta ratam, seu ad rationem datæ eleemosynæ, non verò ad merum arbitrium dantis.

Notat secundò illud: *Sue obligationi non satisfacere*. Ubi per suam obligationem non intelligitur, nisi ea, quæ erat ante Decretum; hæc enim erat sua, id est, Sacerdotum obligatio, & Decretum solum illius meminit, illamque inculcat, non verò inducit. Quoniam ergo ante Decreti promulgationem Sacerdotes hæc obligatione non obstringebantur, nec in præsentem contringentur. Hæc Tamburinus.

116. Sed nescio, an ad mentem Cardinalium; vi-

dentur enim aliquid amplius voluisse decernere, quàm illud, quod erat debitum ex jure nature, & omnibus factis notum, & ubique prædicatum. Reverà offerentes stipendium frustra præscribent numerum Missarum, si illa præscriptio fieri debeat ad ratam eleemosynæ; non enim ipsorum est taxare stipendium, sed potius Episcopi, qui proinde taxando stipendium, jam implicite præscribit numerum Missarum; adeò ut in potestate offerentium stipendium non sit, obligare Sacerdotem ad plures Missas celebrandas, quàm stipendium juxta voluntatem Episcopi exigit.

Et verò hæc verba: *Sub obestatione divini iudicij mandat, ac præcipit*; nùm tibi videntur solum inculcare obligationem, quæ erat ante Decretum? Quibus ergo deberet Congregatio uti, si vellet novam obligationem inducere? Planè ignoro.

Præterea argumentor contra Tamburinum ex his, quæ ibidem docet §. 4. ubi inquit: quæ sint illa privilegia, quæ Sacra Congregatio Cardinalium revocavit in eadem Bulla §. 3. ut deinceps exactius observaretur Decretum, de quo in præsentem agimus.

Respondet autem esse ferè sequentia. Primum Julii II. & Leonis X. concessum Generali Fratrum Minorum, quod retulimus Conclusionem præcedenti. Secundum ejusdem Leonis X. concessum Minoribus Bullâ 7. apud Confectum, quod sic habet: *Cum sicut accepimus propter devotum, quam utriusque sexus Christiani fideles ad Ordines Fratrum Minorum de Observantia gerunt, contingat sepius, ut fideles ipsi plures Missas per eosdem Fratres celebrandas, largita eis aliqua eleemosyna committant, & in aliquibus Regionibus in eleemosynam celebrationis unius Missæ certa pecunia quantitas valde parva & tenuis dari consuevit; adeò quod vos ob eleemosynam, que singulariter à pauperibus elargitur, tot Missas, quot sunt largientes, pro singulis celebrare non valeatis. Et infra: Nos... vobis ac pro tempore existentibus Fratribus Ord. & Obser. prædictorum, quod celebrando unam Missam duntaxat, si eleemosyna æquivalens unius Iulij non elargitur, etiam si duas, tres, aut quatuor, aut plures Missas celebratur, occasione diversarum, vel plurium eleemosynarum huiusmodi, & in dicta celebranda Missa pro omnibus, qui dictis Missis in eleemosynam usque ad summam huiusmodi contulerint, vel contulerint in futurum, commemorationem in genere faciendo, in hac conscientiarum vestrarum puritati satisfactum fore & esse auctoritate Apostolica decernimus pariter & indulgemus.*

Tertium privilegium est concessum Monasterio Sancti Benedicti Vallisoleiani per Nicolaum Francum Nuntium Sixti IV. in hanc formam: *Reverendissime Pater supplicatur Paternitati vestre Reverendissima, ut Fratres quascumque eleemosynas, vel quacumque legata, etiam pro tempore per quascumque personas supra dictis Monasterijs huius observantia, pro perpetuis Capellanis, vel alijs*

Dubitarunt an ad mentem Cardinalium.

117. Allegantur varia privilegia.

Primum Julii II. Secundum Leonis X.

Tertium concessum per Nuntium Sixti IV.

liberè & licite possint ea recipere, habere, & retinere sine prædicto onere &c. Fiat, ut petitur. Nicolaus Francus Legatus. Habetur apud Rodriguez in Bulla Sixti IV. Bullâ. 44.

Quartum Martini V.

Quartum privilegium est Martini V. concessum Patribus Divi Hieronymi in Hispania, in quo conceditur, quòd illi non teneantur dicere pro qualibet Capellania fundata in Monasterio de Guadalupe, ultra quatuor Missas in qualibet hebdomada, etiamsi earum Fundatores & Institutores defuncti ordinaverint quotidie Missam celebrari, & quod idem Papa dixit hanc esse amplam satisfactionem per has quatuor Missas. Vide Portel V. Missa n. 2. ubi addit hæc verba: Ego quoad concessionem hanc non dubito quin fuerit facta; sed non consulo quòd fiat propter non usum; immo quòd non publicetur sæcularibus ob periculum puffillorum.

Portel.

118. quæ revocavit in hoc Decreto S. Congr. secundum Tamb.

Hæc privilegia, inquit Tamburinus supra n. 7. in fine, & si quæ alia fortasse fuissent, revocavit in hoc Decreto Sacra Congregatio.

Quæris ab illo, quâ ratione Pontifex hæc privilegia concedere tunc potuit in præjudicium eorum, qui eleëmofynas obtulerant? Responder ad primum, secundum, & quartum; Pontificem solum declarasse justum stipendium Missæ. Ad tertium quod est Legati Pontificis, si potes, inquit, prædictâ vel aliâ interpretatione defendere, bene est; secus concedere Legatum suæ potestatis limites excessisse (licet bonâ fide) non est inconveniens.

119. Argumentum Auctoris contra Tamb.

Nunc ex dictis sic argumentor contra prædictum Auctorem: Cardinales §. 2. solum decernunt, ut ipse vult, neminem posse recipere plura stipendia justa pro eadem Missa, sive ab eadem persona, sive à diversis; ergo §. 3. tantum revocant privilegia, quæ concedebant recipere plura stipendia justa, sive ab eadem persona, sive à diversis pro eadem Missa. Ut quid enim revocarent, quod jure naturæ erat licitum, scilicet recipere justum stipendium pro singulis Missis?

120. Objectio.

Dices: non revocant quod jure naturæ est licitum, sed declarant illam taxam excedere justum stipendium; sicuti si Princeps sæcularis revocaret legem taxativam justii pretii alicujus rei, per hoc non prohiberet illam rem vendere justo pretio, sed solum declararet, pretium antea taxatum, non esse legitimum.

Responsio.

Sed contra: num ideo injustum, quia non legitimum? Certè legitimum esse non poterit, nisi fuerit justum: lex quippe injusta non est lex; neque lex justa erit, quæ decernit pretium, omnibus consideratis, excedens valorem rei. Quod ergo Pontifex tunc judicavit justum stipendium unius Missæ, quidni & hodie in eisdem circumstantiis posset esse tale, tamen si amplius non foret legitimum? Ergo hæc revocatio Cardinaliù parùm vel nihil conducit

ad magis exactam observationem præcedentis Decreti: nam etiam sine privilegio poterunt Fratres Minores recipere plura parva stipendia ab una vel à diversis personis ex crescentia ad unum stipendium justum, & satisfacere unicâ Missâ. Et verò, nonnã Tamburino teste supra n. 9. etiam nunc in tanta Sacerdotum multitudine unus Julius seu argenteus solet esse justum stipendium?

Quomodo ergo verosimile est, Cardinales voluisse revocare privilegia, quæ taxabant stipendium justum, supposito quòd non prohibeant accipere plura parva stipendia pro eadem Missa? Igitur vel prohibent plura parva stipendia accipere pro eadem Missa, ut sic melius evitent Sacerdotes quæstum turpem; & præcipiunt pro singulis quantumcumque incongruis stipendiis singulas legere Missas sub gravi peccato & onere restituendi; vel certè tantum revocant privilegia (si aliqua talia sint justa, vel injusta) quæ concedunt recipere plura stipendia justa pro eadem Missa. Hæc discursus gratiâ.

Si autem aliquis me interrogat, quid erat opus Fratribus Minoribus privilegio supra relato, si id liceat ex natura rei, & aliunde non est prohibitum? Aut quomodo est privilegium, quo tantum conceditur, quod jure naturæ est licitum? Respondeo; privilegium est constitutio Principis, specialem favorem concedens. Et quamvis ordinariè per privilegium aliquid concedatur ultra jus commune; equidem nonnumquam privilegium nihil aliud est, quàm confirmatio ejus, quod jure communi est permillum.

Si dixeris, illa confirmatio non concedit specialem favorem; ergo non est privilegium. Respondeo Negando Antecedens: Primum quippe inducit aliquam certitudinem, etiam speculativam, quæ confert ad rectè operandum sine aliquo remorsu vel gravamine conscientie. Secundò addit specialem admonitionem Principis, ut servetur aliquibus jus commune.

Dubitas, an illa certitudo vel admonitio sit specialis favor? Consule legem §. si de injuriis, & §. 26. dicit tibi, *Ea quæ notabiliter sunt, nisi specialiter noverintur, videntur quasi neglecta.* Ideo quæ generaliter concessa sunt, per privilegia aliquando renovantur; magis enim timentur, quæ specialiter caventur, quàm quæ generaliter prohibentur: argumento cap. 11. dist. 11. *Quis nesciat* (inquit Innocentius I. ad Decentium Episcopum Eugubinum Epistolâ 1.) *aut non advertat, id quod à Principe Apostolorum Petro Romane Ecclesie traditum est, ac nunquam usque custoditam ab omnibus debet servari? Et infra: Quod sufficere arbitramur ad informationem Ecclesie tuæ vel reformationem si prædecessores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & scire certum haberemus, nisi de aliquibus consulendos nos esse duxisset.*

Sect. 5. De solemn. Missa Sacrificii cerem. Concl. 6. 485

duxisset: quibus idcirco respondemus; non quod te aliqua ignorare credamus; sed ut maiori auctoritate tuos instituas. Cap. autem 6. dist. 23. ex Concilio Toletano XI. cap. 10. sic dicitur: *Solet plus timeri quod singulariter pollicetur, quam quod generali sponcione concluditur.*

Confirmat itaque Princeps jus commune, ut suo nomine maiori auctoritate servetur, aut fiat. Testis est Innocentius III. cap. 7. de Procur. rescribens Scholaribus Paris. *Quia, inquit, in causis, qua contra vos, & pro vobis moventur, vestra Universitas ad agendum & respondendum commode interesse non potest, postulatis a nobis, ut procuratorem institueret super hoc vobis de nostra permissione liceret. Licet igitur de iure communi hoc facere valeatis, instituenti tamen procuratorem super his auctoritate presentium vobis concedimus facultatem. Simile privilegium habes cap. Esti Christus 26. de Iurejurando in fine.*

Et Regulares, ut notat Rodriguez qq. regul. tom. 1. q. 7. art. 1. à Sede Apostolica multa huiusmodi privilegia impetrarunt. Quae licet nihil aliud concedant, quam id, quod ipso iure communi poterant facere; hæc tamen privilegia operantur, ut facilius & clariorius jus habeant, & sic provideatur ipsorum conscientis timoratis, & litibus, quæ super eorum dubia oriri possunt, finis facilius detur, quod volunt Summi Pontifices, maxime in causis Regularium. Ita Rodriguez.

Atque his privilegiis merito annumerari potest illud, de quo impræsentiarum tractamus: licet enim Fratres Minores ex iure natura pro singulis Missis, singulos Julios possent recipere, sive simul, sive per partes ab una, vel pluribus personis, tamen ut facilius & clariorius id fieret, & sic provideatur ipsorum conscientis timoratis, à Pontifice privilegium expolularunt, & obtinuerunt.

Nec hoc tantum, sed insuper conceditur, quod iure natura non erat licitum, scilicet tantum stipendium accipere, estò stipendium vulgare esset minus, nisi manifestè constaret de iniustitia. Ratio est; quia Pontifex stipendium illud taxavit in gratiam Sacerdotum celebrantium ut non minuatur: eo modo, quo Magistratus aliquando taxat pretia rerum in commodum vendentium, qui tunc illa pretia possunt exigere (nisi ex mutatione circumstantiarum manifestè pateat iniustitia) estò excedant pretia vulgaria, ut communiter docetur in materia de emptione & venditione.

Cæterum, ut revertamur ad Decretum Cardinalium; autumo non esse in his partibus usum receptum, nisi juxta intellectum Tamburini. Unde dicitur (verè vel falsò, Deus scit) sic hodie in Belgio ab aliquibus practicari, quod videlicet acceptas à pluribus elemosynas, in unum congestas, ad taxam Episcopalem computent, & tot Missas celebrent, quod inveniunt multiplicatos octo

asses; decem v. g. si decies octo asses reperiantur.

Notandum etiam post illud Decretum duo privilegia fuisse concessa Regularibus. Nam primò Urbanus VIII. anno sequenti post evulgata dicta Decreta, id est, 13. Julii anno 1626. concessit (teste Peyrino t. 2. constit. 5. Urban. VIII. & Marchino de Ord. tract. 3. part. 2. cap. 20. nu. 7.) concessit, inquam, Procuratori Generali Minimorum, ut legata Missarum perpetua exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta scutorum monetae Romanæ pro qualibet Missa quotidiana reducerentur.

Secundò, idem Urbanus VIII. 6. Aug. anno 1639. approbando Constitutiones Fratrum Minorum concessit (ut testatur Lezana V. Missa n. 31.) ut si in primo eorum Capitulo, Missas, quas haberent annuas quotidianas, reducerent ad rationem sexaginta scutorum annuorum. Neque te offendar modò quinquaginta, modò sexaginta audire: stipendia enim hæc ad modum pretii rerum habent medium, iocissimum & summum. Ita Tamburinus supra nu. 15.

Et si rogas, an his duobus privilegiis fruatur alii Religiosi; participantes in privilegiis? Concedit Marchinus supra. Negat Lezana. Ille, ob rationem universalem, quod participantes communicant in privilegiis concessis, & concedendis. Hic, quia putat hæc non esse privilegia; sed reductiones particulares, quas Pontifex ad petitionem particularium fecit, quæ certè aliis non communicantur. Alioquin quando Pontifex concedit v. g. uni Conventui alienationem alicujus boni immobilis, concederet omnibus participantibus. Adde, quod jam amplius hi Religiosi non tenerentur adire Pontificem ob reductionem Missarum, cum ipsi possint eam facere, & tamen praxis est in contrarium.

Sed quid ad hæc Tamburinus? Sententia concedens (inquit n. 17.) est probabilior quoad concessionem allatam n. 15. (id est, secundam) Ratio est; quia illa privilegium est, non verò reductio; nam non reductio ipse Pontifex, sed dat facultatem reducendi; & quidem per diploma approbans Constitutiones Fratrum, id quod satis ostendit esse Constitutionem universalem.

Ad id quod additur, Respondeo primò, estò propter reductiones Missarum quotidianarum illi non obligarentur ad Pontificem confugere: obligarentur tamen propter alias reductiones non quotidianas, & quando reductio instat, ut fiat extra Capitulum. Respondeo secundò, concessionem solùm loqui de reductioe faciendâ in primo Capitulo, & non amplius, quare si occurrat faciendâ alia reductio post illud Capitulum, certè ad Sanctam Sedem erit recurrendum. Hæc tenus Tamburinus.

Atque post illud alia fuerunt concessa privilegia ab Urbano VIII. unum Minimis;

alterum Minoribus;

An his fruatur alii Religiosi? Affirmat Marchinus;

negat Lezana;

123. Affirmativam partem approbat Tamburinus quoad concessionem secundam;

respondetque ad opposita fundamenta;

70m. XI.

10m. III.

123.

Flora talia privilegia obtinuerunt Regulariter.

Rodriguez.

124.

Decretum Cardinalium super istarum non videtur hic usum receptum.

126.
Sed non fa-
tisfacit;

Sed non satisfacit: nam primò posset aliquis dicere, Pontificem non voluisse limitare suam concessionem ad primum Capitulum, quasi cum illo expiraret; sed idcirco addidit, *in primo Capitulo*, quia extra Capitulum nolebat fieri ejusmodi reductionem, juxta Concilium Tridentinum sess. 25. de Reform. cap. 4. ubi concedit reductionem Missarum Generalibus Ordinibus faciendam in suis Capitulis Generalibus.

eum non sit
ratio diver-
sitatis in-
ter primam
& secun-
dam con-
cessionem.

Deinde unde constat secundam concessionem magis esse privilegium quàm primam? In utraque enim Pontifex dat potestatem reducendi, quantum colligere possum ex verbis à Tamburino allegatis. Quid enim refert, sive dicatur *reducerent*, quod est verbum acti-
vum, sive *reducerentur*, quod est passivum? Nonne idem sunt *me reducere Missas*, & *Missas à me reduci*? Qui ergo concessit Procuratori Generali Minorum, ut legata Missarum perpetua exigua ab ipso *reducerentur*, etiam concessit Procuratori, ut ipse legata illa *reduceret*. Ergo vel neutra concessio communicatur aliis Religiosis, vel utraque. Sed satis de his privilegiis, quorum authentica verba non potui videre.

127.

Ad quid se
extendat
potestas re-
ducendi
Missas per
Tridentinum
concessa,

Solum adverto, potestatem reducendi onera Missarum, à Concilio Tridentino concessam Episcopis, Abbatibus, & Generalibus Ordinibus sess. 25. de Refor. cap. 4. amplius non extendi ad onera Missarum imposita post Concilium, aut ad Missas impositas Beneficiis, aut Capellaniis in fundatione.

Patet ex Bulla Urbaniana de Celebratione Missæ ubi §. 1. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum auctoritate Apostolicâ sibi specialiter attributa *districte prohibet atque interdicit, ne Episcopi in Diocesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, aut alias quomodocumque reducant onera Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium (Tridentinum) imposita, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem recurratur, quare diligenter perspicit, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.*

declatur
per Cardi-
nales.

128.

Hanc de-
claratio-
nem qui-
dam Auctor
rejecit,

Respondet Bruno Chassaing. lib. de privilegiis Regularium parte 2. tract. 8. cap. 1. propof. 8. illud Decretum tanti ponderis non esse, ut Concilio prævaleat.

sed male.

Responsio sanè aptissima ad facile enervandum omnes interpretationes & omnia Decreta Cardinalium, quæ quoquo modo videntur contrariari generalibus Constitutionibus Concilii. An fortè existimas, quia Concilium ligaverit manus Pontifici, qui est supra Concilia Generalia, ne, salvâ fide, mutare possit, quæ pro loco & tempore rationabiliter judicat

Sancta Sedes esse mutanda? Quis adeò desipiat, ut id audeat affirmare? Ubi ergo hæc Decreta Urbaniana legitime sunt promulgata & usu recepta, estò Concilium Tridentinum contrarium in terminis disponderet, iudicio tamen observanda.

Dico: *Vbi legitime sunt promulgata & usu recepta*, quia Marchantius tom. 2. sui Tribu-
nalis tract. 2. parte 2. tit. 4. q. 2. resol. 5. exi-
stimat præfatum Decretum non obligare extra
Italiam defectu promulgationis; sic quippe
discurrit: Quod quidem Decretum vidi; &
ex plano ipsius contextu adverti, illud in-
trâ Italiam tantum obligare: quamvis postea
eadem Congregatio, nullâ factâ Decreti am-
pliatione, per simplicem responsum quibus-
dam superfluo interrogantibus, responderit
etiam extra Italiam Decretum debere vim ha-
bere.

Ratione cujus responsionis aliæ controver-
sæ sunt exortæ super illius Decreti obligatio-
ne extra Italiam; quia cum principale Decre-
tum pro sola Italia, ut patet ex ipsius con-
textu, datum fuerit, non videtur extra Ita-
liam legitime promulgatum fuisse, aut obli-
gasse, & allegata declaratio non potuit extra
Italiam illius obligationem inducere, cum
ipsum Decretum extra Italiam ampliatum aut
promulgatum non fuerit, utpote pro sola Italia
datum; & declaratio legitime non censetur
fuisse postulata, cum non dicatur requisita à
personis extra Italiam existentibus, sed ab
ipsis Italis, quos res externæ non contingebant.

Donec igitur aliquid certius decernatur in
hac opinionum diversitate, standum censeo
capitalibus Decretis Sacri Concilii Tridentini,
& probatæ praxi ejuslibet Ecclesiæ. Hæc
tenus Marchantius.

Sed, pace illius doctissimi viri, à quibus
fuerit postulata illa declaratio, an ab ipsis Ita-
lis, an ab aliis personis extra Italiam existen-
tibus, ex plano contextu illius declarationis
non possum advertere. Et dato quòd ab Ita-
lis; ergo illegitimè: ergo declaratio nulla,
quomodo sequitur? Nonne si Papa ex infini-
cto & ad petitionem Italarum concederet
Episcopis Belgii potestatem dispensandi in vo-
tis sibi reservatis, ideo concessio esset nulla?
Credo quòd omnes ambabus manibus illam
amplecterentur, nec ullus conquereretur de
illegitima postulatione.

Præterea, quæsitum non fuit, an totum De-
cretum habeat locum in Italia dumtaxat, an
verò etiam extra Italiam; sed, *An idem De-
cretum (ita lego apud Cherubinum in Bulla-
rio magno Romano) ubi disponit, ut nullibi
recipiantur Monasteria nisi &c. habeat locum
in Italia dumtaxat, ad quam est restrictum De-
cretum proximè antecedens, an verò etiam extra
Italiam?* Pro quo

Nota

Sect. 5. De solemn. Missa Sacrificii cerem. Concl. 6. 487

131. Nota Bullam præfatam primò disponere de celebratione Missarum, ac de prohibitione illas moderandi seu reducendi absque Sedis Apostolicæ licentiâ. Secundò de eorundem oneribus perpetuis suscipiendis. Tertio de Religiosorum numero ultra redditus & consuetas eleemosynas locorum Regularium non habendo.

Et quidem non meminit Italia, nisi quando disponit de numero Religiosorum, scilicet §. 10. ubi sic ait: Postremo Illustrissimi Patres non sine gravi animi dolore intelligentes mala serè omnia, quæ Regularum disciplinam evertere, ac præcipuè nimiam hanc facilitatem fovet in oneribus Missarum supra vires suscipiendis, veluti ex infecta radice, pullulare ex maiori Regularium numero, quam forent redditus & eleemosyna cuiusq. Monasterii; inherentes summorum Pontificum, ac Sacri Tridentini Concilii Decretis hæc de re editis, Sanctissimi Domini nostri auctoritate præcipiunt ac mandant omnibus & singulis Generalibus, Provincialibus &c. cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & Instituti existentium intra fines Italiae, & Insularum adiacentium, ut singulis, ad quos pertinet &c. Ergo omnia Decreta antecedentia pro sola Italia fuerunt data; nego Consequentiam.

Si autem à me quaeritur, cur unum Decretum potius sit latum pro sola Italia, quam aliud? Respondeo; stat pro ratione voluntas, & aliunde nullum est inconveniens quòd unum obliget extra Italiam, & non aliud.

Iterum ergo dico; Decreta illa Urbaniana, ubi legitime sunt promulgata, & usu recepta, indubitanter obligant.

132. Sane non videtur hæcenus usu fuisse receptum in his partibus quartum Decretum, sequentis tenoris: Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte eiusdem eleemosyna sibi retenta, celebrandam committat.

Interim Alex. VII. in Decreto aliquo, edito anno 1665. & 2. Octob. promulgato, damnat & prohibet ad minimum tamquam scandalosam hanc propositionem: Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missa celebranda traduntur, per alium satisfacere collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

Cæterum super hoc Decreto, cum quaesitum fuisset à Cardinalibus, Primò, An permittendum sit administratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam Eleemosyna portionem pro expensis maintenance Ecclesie, Altarium, inservientium, paramentorum, luminum, vini, hostie & similitum?

Respondit Congregatio: Permittendum non esse, ut Ecclesia ac loca pia, seu illorum administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione,

nisi cum Ecclesia & loca ipsa alios non habent redditus, quos in usum earundem expensarum erogare licet possunt, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum; quæ pro ipsomet tantum Missa Sacrificio necessarii sunt subeunda, & nihilominus eo tantum casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ superant, expensis, ut supra, deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscripta fuerint ab Offerentibus eleemosynas.

Quæ autem Rectoris Ecclesie, eadem est ratio Sacerdotis legatarii, qui non est Rector; imò cuiuslibet Sacerdotis recipientis eleemosynam manualem; nemo enim cogitur insumere de suo in gratiam alterius. Unde in aliquibus taxantur hæc expensæ separatim ab ipsius Missæ stipendio; communiter tamen in taxatione stipendii habetur earum ratio.

Secundò quaesitum fuit: An hoc Decretum habeat locum in beneficiis, quæ conferuntur in titulum, id est, an Rector beneficii, qui præest per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem reddituum beneficii?

Respondit Congregatio: Non habere locum; sed satis esse, ut Rector beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam, secundum morem Civitatis, vel Provinciae, nisi in fundatione beneficii aliud cautum fuerit.

Eadem est ratio Capellani, vel Legatarii pinguis, sive sint principales, sive subrogati, quia subrogatum sapit naturam ejus, in cuius locum subrogatur, modo non sit eleemosyna manualis; ut patebit ex quaesito 3.

134. Quaesitum ergo fuit tertio: An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solita pro celebratione Missæ, debeant dare eandem integram eleemosynam illi, quibus Missas celebrandas committunt? Respondit Congregatio: Debere absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem sibi retinere posse.

Intellige primò, si illa eleemosyna quanta quanta erat, data fuit præcisè & simpliciter pro Missa; secùs si etiam intuitu personæ Sacerdotis, utpote quia amicus, vel pauper. Ratio est; quia in priori casu integrum stipendium fuit pro Missa: ergo integrum debet dari ex Decreto Sacræ Congregationis; in posteriori verò etiam pro alio titulo: ergo pars correspondens illi titulo potest retineri; sicuti si separatim daretur à stipendio. Et hæc fortè est ratio, quare superius Congregatio exceperit Beneficiarios; quia videlicet Fundatores dant etiam eleemosynam pro commo-diore sustentatione beneficiati, ut alacrius serviat &c.

Intellige secundò, nisi Sacerdos, cui ego committo Missam celebrandam, sciens & volens liberaliter condonet mihi excessum stipendii, contentus modicâ parte, etiam infra infimum

133. Quæsitum secundum.

Responsio Cardinalium.

134. Quæsitum tertium.

Responsio Cardinalium.

Hujus responsionis elucidatio prima.

Elucidatio secunda.

Cur potius unum Decretum sit latum pro sola Italia quam aliud.

132. Respondetur ad Decretum.

Debet quo quaerit.

Responsio Cardinalium.

nostræ Religionis & aliarum, quæ tantum obligant ad poenam; sed quia de natura legis est inducere obligationem.

Respondet Tamburinus n. 16. Sed eam, quam ex verbis legis, & ex circumstantiis prudenter coniecimus, nimirum sive ad culpam, sive interdum ad solam poenam.

Optima responsio! Sed interrogo, hæc verba: *Iubemus ne quis de nocte deserat arma*, obligationem significant in conscientia, an non? Significant, inquis, quando non apponitur poena; secus quando apponitur.

Instantia pro illa sententia.

Tamburinus.

Nam (inquit Tamburinus num. 17.) quando fertur præceptum cum appositione poenæ, ipsa vis præcepti restringitur ad solam poenam; quando verò fit præceptum absolute, cum non sit unde restringatur, obligat ad totum, ad quod se extendit vis præcepti, adeoque in materia gravi, graviter: atque ita esse ex communi consuetudine, usque fidelium testantur Doctores.

Unde nec negamus, quòd, etiam quando additur poena, si lex sub illa poena à communi exultimatione, fideliumque usu, acceptetur ut obligans sub mortali, idque certò conflet (nam in dubio pro libertate) sub mortali obligabit. Cujus rei ratio est; tum quia optima legum interpres est consuetudo; tum quia ipsa consuetudo legitima vim habet legis; tum quia Legislatores expressè vel tacite volunt ita communitatem obligare, sicuti ipsa communitas, pro majori salute sui parte, liberè (non autem per ignorantiam, vel coactè) vult ad aliquid obligari.

Atque id videre est in jejuniis Ecclesiasticis, in abstinentia à carnibus certis diebus, auditione Missæ diebus Festis, in annua Confessione, & Communione Paschali, & similibus, quorum gravis obligatio, etiamsi colligi ex alio capite non posset, certè ex communi exultimatione, & consuetudine recepta esset colligenda. Hactenus Tamburinus.

142. cui satis sit.

Sed contrà, Legislator non solet apponere poenam ad restringendam vim præcepti, sed magis ut munit & quodammodo augeat obligationem, saltem extensivè; idque quia non rarò inveniuntur, qui parùm curant obligationem in conscientia ad actum, vel omissionem, valde autem timent externam punitionem.

Objectio solvitur.

Et si dixeris; ergo obligatio ad actum in destructionem potius vergit animarum, quam in ædificationem: Respondeo, etiam plurimos esse, qui nisi timerent Deum offendere, parùm curarent poenas externas, quas vident facili negotio se posse evadere.

Legislator vult obligationem.

Utraque ergo obligatio aliquando est necessaria pro bono communi, & ideo cen-

setur Legislator illam intendere, nisi ex verbis vel aliis circumstantiis contrarium colligatur. Declarat autem sufficienter suam voluntatem, quando utitur verbo præceptivo circa actum, vel omissionem; v. g. *Præcipio ut omnes ieiunent, & si non ieiunaverint, subeant talem, vel talem poenam.*

Dicere porò Legislatores seculares, effecti tali modo expriment suam voluntatem, at tamen nolle obligare in conscientia ad actum, caret solido fundamento; & si affirmare est probare, negare est reprobare. Sanè verba accipienda sunt sicut sonant, nisi aliquid obstat: cum ergo Legislatores, etiam seculares, possint, quando sic expedit bono communi, obligare simul ad actum, & ad poenam; quidni censentur id velle, quando verba legis sic sonant? Prefertim quando apponunt poenam mortis aut aliam æquivalentem.

Non ignoro Reg. Juris 23. de Reg. Juris in 6. *Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus*; ex qua sequitur poenam in foro externo, non semper supponere culpam Theologicam; sed dico, Legislatorem secularem communiter non apponere poenam mortis, aut etiam similem pro sola culpa materiali seu juridica; utique quia improporionata.

Quin sicuti Legislator Ecclesiasticus poenam excommunicationis late sententiæ non nisi pro peccato mortali infligit, ut omnes admittunt; ita nec Legislator secularis poenam mortis, nisi pro vera & Theologica culpa mortali; quod enim inter poenas spirituales est poena excommunicationis, hoc inter poenas temporales est mors.

Respondent Adversarii disparitatem esse, quòd excommunicatio numquam infligitur nisi propter contumaciam aut inobedientiam contra Ecclesiam, argumento cap. Ex parte 23. ibi: *Ad intelligendam autem classificationem privilegii memorati credimus distinguendam, utrum in aliquem interdicit vel excommunicatio sententia sit prolata pro contumacia tantum, quia scilicet citatus stare noluit iuri, vel etiam pro offensa, quia scilicet, iussus noluit maleficium emendare.* Unde hæc vox Christi Matth. 18. v. 17. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.*

Si replices; etiam quando lex est totalium poenalis, potest quis esse contumax & Ecclesiam non audire; negant Assumptum: nam lex purè poenalis non præcipit mihi ut actum faciam, sed sub disjunctione, ut vel actum faciam, vel poenam subeam; si ergo poenam subeo, estò actum non faciam, minimè cenferi debeo contumax aut inobediens.

Acce-

Excommu- Accedit, excommunicationem esse pœnam medicinalem: contra rationem autem est dare alicui medicinam valde asperam, quando aliter à morbo posset curari; quod præsumitur de unoquoque, quamdiu Ecclesiæ monitiones & præcepta non spernit. Atque hæc est ratio, quare Ecclesia nunquam ferat excommunicationem propter peccatum merè præteritum; sic enim non magis esset medicinalis pœna, quàm cæteræ omnes: quamvis ergo sit pœna, est tamen etiam medicina. Jam autem mors & similes pœnæ temporales, liquet profectò quòd imponantur propter peccatum præteritum; neque sunt pœnæ medicinales, sed mera punitio. Quidni ergo possint imponi ex iusta causa sine culpa?

Haud clarè video quid obstat, nisi gravitas pœnæ, ut sit major proportio inter pœnam & culpam. Et ideo signanter dixi, *Communiter*; quia communiter sine culpa mortali non subest iusta causa mortis, aut alterius pœnæ æquivalentis.

Neque hoc est multiplicare præcepta obligantia sub mortali, contra libertatem & suavitatem legis Evangelicæ, ut sole meridiano clarius apparebit ex verbis Divi Augustini loco superius citato, quæ hic exscribo: *Quod instituitur præter consuetudinem, ut quasi observatio Sacramenti sit, approbare non possum, etiamsi multa huiusmodi propter nonnullarum, vel sanctarum, vel turbulentarum personarum scandala devitanda, liberiori improbare non audeo. Sed hoc nimis doleo, quia multa, quæ in divinis libris saluberrima præcepta sunt, minus curantur, & tam multis præsumptionibus sic plena sunt omnia, ut gravius corrigatur, qui per otiosas suas terras nudo pede tetigerit, quàm qui mentem violentiâ sepelierit. Omnia itaque talia quæ neque Sanctorum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, nec consuetudine universæ Ecclesiæ roborata sunt, sed diversorum locorum diversis moribus innumerabiliter variantur, ita ut vix aut omnino nunquam inveniri possint cause, quas in eis instituentis homines secuti sunt, ubi factitas tribuitur, sine ulla dubitatione rescandenda existimo. Quamvis enim neque hoc inveniri possit, quomodo contra fidem sint, ipsam tamen Religionem, quam paucissimis & manifestissimis celebrationum Sacramentis misericordia Dei esse liberam voluit, servilibus oneribus premunt, ut tolerabilior sit conditio indecerim, qui etiamsi tempus libertatis non agnovissent, legalibus tamen servicis, non humanis præsumptionibus subditiuntur. Hæc Magnus Pater Augustinus contra illos, qui sine iusta causa multiplicent præcepta humana, quæ multiplicatio indubie reprobanda est.*

Equidem hinc inferre: ergo omnes leges sive Ecclesiasticæ, sive Civiles, in quibus apponitur pœna, præter excommunicationem latæ sententiæ; obligant ad solam pœnam, &

non ad actum, vel omissionem, nullam habet apparentiam veri.

Et verò plurimas leges Ecclesiasticas, quæ neque apponunt pœnam excommunicationis latæ sententiæ, neque in actu signato significant obligationem ad mortale, usus fidelium ex subjecta materia & sine legis interpretatur obligare ad peccatum mortale; nescio autem cur communitas (quæ magis propendet in libertatem, quàm necessitatem) vellet se obligare (nisi fortè ex ignorantia, quod non sufficit) ad peccatum mortale, si verba istarum legum solum significarent peccatum veniale.

Reverà si omnes fideles in particulari interrogarentur, an velint sub mortali obligari ad jejunia, ad auditionem Missæ, & similia, an verò sub veniali tantum, credo quòd ex mille vix unus eligeret peccatum mortale. Quòd ergo jam istæ leges obligent sub mortali, non provenit ex libera acceptatione communitatis, ut volebat supra Tamburinus; sed ex sola voluntate Legislatoris obligandi sub peccato mortali, quam communitas intellexit ex verbis præceptivis in materia gravi. Atque hæc satis de questione incidentalibus.

Revertor ad questionem principalem, ad Decretum scilicet, quod nullâ pœnâ apposita prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum cæta elemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retentâ celebrandam committat, & dico probabile esse, quòd obliget sub mortali, probabile etiam esse, quòd solum sub veniali; quia aliquibus prudens ratio dicitur gravitatem materiæ, aliis autem levitatem.

Sed progrediamur ad alia magis fundata in jure naturali, quàm positivo, & ideo magis certa; sicuti jus naturale magis certum est & immutabile, quàm positivum.

CONCLUSIO VII.

Non potest Sacerdos absque peccato mortali notabiliter diù differre celebrationem Missarum, pro quibus recepit stipendium, absque consensu illorum, à quibus recepit.

Est communis. Ratio: talis celebratio Missarum est debita ex iustitia; hæc autem ex genere suo obligat sub mortali, & aliunde qui stipendium obtulit, minime censetur consentire (nisi aliud exprimat) in notabilem dilationem, idque rationabiliter; quia illa dilatio nata est vergere in notabile ipsius detrimentum: etenim frequenter contingit, interea elabi opportunitatem obtinendi beneficium, pro quo Sacrificiam petit,

Q q q z

v. g.

nales non ligare in conscientia.

147.

Oratio principalis resumitur.

148.

Probatio Conclusio à priori.

145. Et Augustinus offenditur non esse multiplicanda præcepta humana sine causa.

146. Ex quo non re de inferunt leges pœ-